

Pátá konference haagská o mezinárodním právu soukromém v r. 1925.*)

Dr. V. Hora.

Když holandská vláda počala s přípravami ke svolání konference, v pořadí páté, o mezinárodním právu soukromém, bylo jí vzíti v úvahu všechny veliké změny, jež se udály v Evropě od poslední konference konané v r. 1904. Změny tyto spoluurčovaly nejen okruh účastníků, s nimiž bylo nutno na nové konferenci počítati, nýbrž nezůstaly bez vlivu ani na předměty, o nichž mělo býti na nové konferenci jednáno.

Kdežto na dřívějších konferencích zaujímaly největší rozsah otázky práva rodinného, bylo při určování programu páté konference hleděno především k otázkám povahy hospodářské.

Proto byly předmětem páté konference, jež byla konána v Haagu v době od 12. října do 7. listopadu 1925, tyto otázky: 1. mezinárodní úprava práva úpadkového, 2. vykonatelnost a uznání cizozemských rozsudků, 3. právo pozůstalostní a konečně, 4. jisté doplňky ke smlouvě ze dne 12. června 1902 upravující konflikty zákonů manželských a ke procesní smlouvě ze dne 17. července 1905, významu celkem podřízeného.

Holandská vláda postarala se také o náležitou přípravu prací konferenčních. Aby už před konferencí byla známa stanoviska, jež zaujímají k jistým základním otázkám státy chtějící se konference účastniti, vypracovala s velkou péčí a odbornou znalostí podrobný dotazník, obsahující o každém předmětu konferenčního jednání řadu jednotlivých

*) Předneseno v podstatě v Právnické Jednotě v Praze, dne 11. února 1926.

zvláštních otázek, s jichž řešením bude nutno na konferenci se zabývat a na nichž musí se účastníci konference napřed dohodnouti, má-li vůbec jednání konferenční dojít k nějakému kladnému výsledku. Tím, že odpovědi jednotlivých států byly před počtím konference vytištěny a zároveň vzhledem ke každé jednotlivé otázce přehledně sestaveny, bylo lze snadno každému účastníku konference seznati, jaké mínění o té které otázce projevíly ostatní na konferenci zastoupené státy, takže se tím celé konferenční jednání usnadnilo a urychlilo.

Přes to vše nelze tvrditi, že jednání na konferenci bylo snadné. To je zcela pochopitelné, uváží-li se, že bylo na konferenci zastoupeno 22 států, z nichž každý jednotlivý stát anebo alespoň menší či větší skupiny jich mají zcela rozdílné právní řády a i potřeby hospodářské a z nichž každý snaží se tudíž dosíci především toho, aby smlouva, jež má býti sjednána, byla ve shodě s jeho domácím právním řádem aneb mu alespoň neodporovala. A prve než se odhodlá projevíti souhlas s nějakým smluvním ustanovením, jež se z tohoto rámce více či méně vymyká, musí pečlivě uvážiti plný dosah zamýšleného ustanovení na právní poměry ve svém státě a uvažovati pozorně nevýhody i výhody, jež by mělo zamýšlené smluvní ustanovení snad za následek pro jeho stát.

Tyto potíže to právě byly, jež přiměly konferenci, aby při předmětech svého jednání nahoře pod 1 až 3 uvedených zabývala se otázkou zásadní, totiž má-li smlouva, o niž jde, býti smlouvou kolektivní, všeobecnou, či má-li to býti jen vzor smlouvy (*traité-modèle*), má-li tedy státi se mezinárodní smlouvou zavazující státy, které ji podepsaly, přímo, bez dalšího, či má-li jim býti toliko vzorem, podle něhož budou pak mezi sebou, jeden s druhým, teprve vlastní mezinárodní smlouvu sjednávati. Smlouva všeobecná je jistě s hlediska mezinárodního žádoucnější, neboť jí upravují se ty které otázky mezi velkým počtem států najednou a zcela shodně; ale dosíci jí, je při větším počtu účastněných států mnohem nesnadnější. Neboť každý z těchto států musí si odpověděti na otázku, může-li opravdu přijmouti to nebo ono

ustanovení smluvní vzhledem ke všem ostatním státům; a k otázce této bude nucen odpovědět dosti často záporně. Dojde k poznání, že mohl-li by to neb ono smluvní ustanovení přijmouti zcela dobře, kdyby sjednával smlouvu jen s jedním neb několika určitými státy, nemůže je přijmouti, má-li se jím zavazovati zároveň i naproti řadě jiných států.

Naproti tomu je při sjednávání v z o r u smluv postavení účastněných států volnější. Neboť projeví-li se smlouvou takovou svůj souhlas, prohlašuje tím, že na tomto základě chce v budoucnosti s jednotlivými státy sjednávat smlouvy bilaterální; zdali a s kterými státy takové smlouvy uzavře, je jeho věcí. Také mu taková smlouva nepřekáží, aby — hledě ke svému jednotlivému kompaciscentu, k jeho zákonodárství, hospodářským, kulturním a p. poměrům — tuto bilaterální smlouvu nerozšířil nad rozsah vytčený smlouvou vzorovou aneb ji za okolností nezúžil. Tyto asi úvahy to byly, jež rozhodly o povaze smluv na páté konferenci haagské sjednaných jakožto smluv v z o r o v ý c h. Bohužel, nedošlo se ani k tomuto výsledku při všech předmětech položených na pořad konference. Úprava mezinárodního práva dědictvého ztroskotala na otázce příslušnosti k projednání pozůstalostí cizozemců (zdali má projednávat tuto pozůstalost soud příslušný podle práva vlasti zůstavitelovy či soud bydliště); byla odložena na příští konferenci. Zato došlo k dohodě o návrhu s m l o u v y k o n k u r s n í (Projet d'une Convention sur la faillite) a smlouvy o u z n á n í a e x e k u c i s o u d n í c h r o z h o d n u t í (Projet d'une Convention sur la reconnaissance et l'exécution de décisions judiciaires)¹⁾ Připomenouti ovšem dlužno, že účastníci konference pouze doporučují svým státům tyto smlouvy a že vlády jednotlivých

¹⁾ Kromě toho shodli se účastníci konference doporučit svým vládám tuto modifikaci smluv haagských z r. 1902 a 1905.

a) aby byl čl. 19 smlouvy procesní ze 17. července 1905 doplněn takto: »L'autorité compétente pour statuer sur la demande d'exequatur évaluera, pourvu que la partie le demande en même temps, le montant des frais de traduction et de légalisation visés à l'alinéa 2, numéro 3. Ces frais seront considérés comme des frais et dépens du procès.«

b) aby byly k čl. 3 smlouvy ze dne 12. června 1902 o úpravě konfliktů zákonů o manželství dodány tyto dva odstavce: »La règle de l'alinéa premier s'applique également aux prohibitions exclusivement fondées, soit sur des obligations militaires, soit sur le statut d'une maison

států na konferenci zastoupených samy rozhodnou, mají-li je neb jednu z nich podepsati.

Chci pojednati nejprve o smlouvě na druhém místě zmíněné. V dalším článku pak uvedu obsah návrhu smlouvy konkursní.

I. Návrh smlouvy o uznání a exekuci soudních rozhodnutí.

Tato smlouva je krátká, nemá více než 5 článků; to proto, že bylo příliš mnoho otázek, jež byly sice předmětem porad a byly by měly býti smlouvou upraveny, ale nepodařilo se dojiti o nich k dohodě. Proto se smlouva obmezuje jen na úpravu zásad všeobecných, všemi účastněnými státy uznaných, ponechávajíc tak další výplň tohoto základu jednotlivým smlouvám, které budou mezi různými státy uzavřeny.

Původně bylo zamýšleno zejména upravití podrobně a přesně ve smlouvě samé otázku příslušnosti soudu, o výkon jehož rozhodnutí jde, a ujednati tedy jakýsi mezinárodní, pro všechny účastněné státy platný řád příslušnosti. Totiž tak, aby ve smlouvě samé byly uvedeny důvody místní příslušnosti, jež budou mezinárodně uznávány, takže, jakmile soud některého státu opřel, vydává rozhodnutí, o jehož exekuci jde, svou příslušnost o některý z těchto důvodů ve smlouvě vypočtených, musila by býti v druhém smluvním státě povolena na jeho základě exekuce. Poměr této mezinárodní příslušnosti ku příslušnosti vnitrostátní byl by tudíž takový: Zákonná úprava soudní příslušnosti jednotlivých států nebyla by dotčena. Tedy každý stát by mohl, jako dosud, upravití příslušnost svých soudů svými zákony. Ale v poměru mezinárodním by se uplatnil dvojí druh těchto jeho důvodů místní příslušnosti. Jedny z nich byly by uznány mezinárodně, druhé nikoliv. Uznány mezinárodně byly by ony důvody, které by souhlasily s těmi, jež by vypočítala

princiéne. L'Etat dont la loi a établi les prohibitions, visées dans l'alinéa précédent, a le droit de ne pas reconnaître comme valable le mariage célébré dans ces circonstances.

c) nahraditi výraz »territoires européens« výrazem »territoire métropolitain« ve smlouvách z r. 1902 a 1905.

smlouva; naproti tomu ty důvody místní příslušnosti, jež by ve smlouvě nebyly přijaty, působily by vždy jen uvnitř toho kterého státu. To znamená tudíž, že by rozsudek vydaný soudem takto příslušným, nebyl jiným státem nikdy uznán za vykonatelný.

Pokus sjednotiti se na určitých důvodech místní příslušnosti v tomto smyslu, rozbil se o přílišnou rozmanitost zákonodárství upravujícího soudní příslušnost jednotlivých států. Nezbylo tudíž, než od úpravy takové, jejíž veliký význam pro mezinárodní styky všichni účastníci uznávali, zatím upustiti.

Druhý důležitý bod, jenž v návrhu smlouvy schází a jenž bude mnohými, zejména stavem notářským, pohřešován, je mezinárodní uznání veřejných listin, zejména notářských, hypotečních a p., jakožto titulů exekučních. I zde nebylo možno vzhledem k různosti zákonodárství dosíci shody; tím ovšem nebude bráněno státům, jejichž v podstatě shodná zákonodárství to připouštějí, uznati ve zvláštních smlouvách, k nimž dojde na základě této smlouvy vzorové, i tyto listiny za podklad exekuce.

Dotknuvše se toho, co ve smlouvě není, obraťme svou pozornost k tomu, co v ní je.

1. Co je uznáno smlouvou za podklad exekuce. Za podklad exekuce jsou uznány:

a) Rozhodnutí soudní (décisions judiciaires) vydaná v některém ze smluvních států. Ve směru formálním tedy jsou zde zahrnuta i ona rozhodnutí soudní, která nebyla vydána ve formě rozsudků; také to nejsou jen rozhodnutí učiněná v řízení sporném, nýbrž zahrnuta jsou i rozhodnutí soudní učiněná v řízení nesporném; ve směru materiálním jsou zde zahrnuta i ona rozhodnutí, jejichž předmětem nejsou peníze resp. jiná hodnota majetková. Zahrnuta jsou zde veškerá rozhodnutí soudní vydaná v občanských věcech («en matière civile ou commerciale»). Tím přiznána možnost exekuce v cizině i rozhodnutím ve věcech práva rodinného, zejm. manželského, ve věcech vlastnictví průmyslového a p. Rozšíření toto nebylo přijato jednomyslně. Byly vzneseny

proti němu námitky zejm. se strany Německa a Polska, ale narazily na odpor zejména Francie a Belgie.

S této strany bylo ukazováno na to, že státy, jejichž domácí zákonodárství je v rozporu s tímto rozšířením, mohou při sjednávání zvláštních smluv, k nimž musí po přijetí navrhované smlouvy stejně dojít, svoje zvláštní hlediska uplatnit; ostatně že i ustanovení o příslušnosti soudu, jenž rozhodoval, jakož i ohled na veřejný řád (viz níže) státu v němž má být exekuce vykonána, ve většině případů poskytnou dostatečné opory pro odepření exekuce.

Československo mělo v tomto směru značnou výhodu; neboť přes to, že i naše zákonodárství (§ 81 č. 3) ex. ř., § 414 č. 4 uh. c. ř. s.) nařizuje, aby exekuce na základě cizozemského rozsudku byla odepřena, týká-li se exekuční titul osobního stavu československého státního občana, jsou připuštěny i z této zásady výjimky při smluvní úpravě mezistátní (§ 84 ex. ř., § 414 odst. 1 uh. c. ř. s.). Ostatně i výlučnost fora pro spory manželské naším zákonodárstvím předepsaná (§§ 76 j. n., 639 uh. c. ř. s.) odčínuje pro nás ony důsledky plynoucí z přijetí shora zmíněného rozšíření smluvního, jež by se mohly zdát v rozporu s dosavadním stavem (viz níže). Naproti tomu ono smluvní rozšíření titulů exekučních bude nám výhodou potud, že bude lze domoci se v cizině exekuce zdejšího rozhodnutí vydaného ve věcech osobního stavu.

Nijak nezáleží na tom, kdo byl stranou v řízení soudním, v němž došlo k rozhodnutí jsoucímu základem exekuce; nerozhoduje tedy státní příslušnost těchto stran, nýbrž, jak bylo na konferenci řečeno, jakási státní příslušnost rozhodnutí samého (*la nationalité du jugement et non celle des parties*). Tedy, byl-li vydán v jednom smluvním státě rozsudek mezi stranami, které nejsou příslušníky žádného ze smluvních států, bude tento rozsudek v druhém smluvním státě uznán přece za exekuční titul.

b) **V ý r o k y r o z h o d ě í** učiněné v některém smluvním státě, jsou-li v tomto státě na roveň postaveny rozhodnutím soudním, předpokládajíc, že vyhovují i ostatním, níže uvedeným podmínkám smlouvou stanoveným, pokud jich lze na výroky rozhodčí vůbec užiti. Sem spadají jak rozhodnutí

rozhodčích smlouvou ustanovených (§ 577 násl. c. ř. s.), tak i rozhodnutí rozhodčích orgánů obligatorních, pokud nespádají už pod pojem »soudů« (pod a). Předpokládá se, že došlo k rozhodčímu výroku v některém smluvním státě (nelze tedy vykonati rozhodčí výrok vydaný v některém nesmluvním státě) a že právě v tomto státě je svými účinky (tedy co do právoplatnosti a vykonatelnosti) na roveň postaven rozhodnutím soudním (srv. § 594 c. ř. s.).

c) Konečně jsou uznány za podklad exekuce i soudní smíry.

2. Podmínky exekuce. Podmínky exekuce jsou jednak rázu věcného, jednak rázu formálního.

a) K věcným náležitostem patří:

a) Příslušnost soudu, jenž vydal rozhodnutí, o jehož exekuci jde. Úprava této podmínky byla nejobtížnější. Když padl pokus o vypočítání jednotlivých důvodů místní příslušnosti (srv. o tom nahoře), byly činěny pokusy jiné s formulací všeobecnou. V úvahy přicházely tyto formulace: má býti uznáno za dostatečné, byl-li soud vydavší rozhodnutí, jež má býti vykonáno, příslušným podle zákonů státu, v němž má svoje sídlo? Či má býti žádáno, aby byl příslušným podle zákona státu, v jehož obvodě má býti exekuce vykonána (srv. náš § 80 č. 1 ex. ř.)? Či má býti požadováno, aby byl příslušným jak podle zákonů svého státu, tak i podle zákonů státu, v němž má býti exekuce vykonána?

Proti měřítku na prvním místě uvedenému mluví to, že podle něho by náleželo soudu státu dožádaného o exekuci, aby zkoumal, zdali a pokud soudce, jenž vydal rozsudek, správně použil svého vlastního zákona stanovícího příslušnost.

Proti úpravě na druhém místě nadhozené bylo namítáno (Rapport de la deuxième Commission, str. 5), že nespokojuje ani s hlediska praktičnosti ani s hlediska vědeckého. Soudce, jenž má jistou věc rozhodnouti, zkoumá svou příslušnost vždy jen podle svého práva a nesmí přihlížeti k právu cizímu; také neví a nemůže v této době věděti, zdali vůbec či v kterém cizím státě dojde k exekuci jeho rozhodnutí. Požadavkem, aby soud vydavší rozsudek

byl příslušným podle zákonů soudu dožádaného o exekuci, staví se na hranicích mezi státy opravdová závora, vyžadující pro uznání účinnosti cizího rozsudku totožnost předpisů o příslušnosti. Po stránce theoretické bylo uváděno, že tato úprava nerozeznává přesně mezi příslušností rázu vnitrostátního a příslušností povahy mezinárodní. Mimo to soudce dožádaný o exekuci zkoumá zde příslušnost cizího soudu dle svého práva ve sporu, o nějž před tím vůbec nešlo.

Konference vycházela z toho, že dlužno zkoumati skutečnosti, jimiž je vázán ten který spor k určitému státnímu území, a přiznati příslušnost tomu státu, pro nějž mluví skutečnosti nejdůležitější. Každý spor je poután k určitému území, ty svazky jeho pak s určitým státním územím, které se jeví býti nejsilnějšími, mají v poměru mezistátním rozhodovati o příslušnosti soudů určitého státu. Proto dlužno žádati, aby stát, který má vykonávati exekuci, hleděl nejenom ke svému vlastnímu zákonodárství, ale také k zákonodárství státu, kde byl rozsudek vydán, (po případě i jiného státu, s nímž je stát vykonávající exekuci vázán mezinárodní smlouvou), a aby odvažoval, pro příslušnost kterého státu mluví závažnější důvody.

Tuto myšlenku vyjadřuje čl. I. §č. 1 smlouvy slovy ne zcela jasnými: »aby pravidla mezinárodní soudní příslušnosti, uznaná právem státu, v němž má býti rozhodnutí vykonáno, nevylučovala příslušnost druhého státu« (*«que, pour le litige en question, les règles de compétence judiciaire internationale, admises par le droit de l'Etat dans lequel la décision est invoqué, n'excluent pas la juridiction de l'autre Etat»*).

Plný dosah tohoto ustanovení vynikne z jeho bližšího rozboru. »Pravidly mezinárodní soudní příslušnosti« míněna jsou ona pravidla upravující příslušnost soudní, která mohou naproti jiným státům vůbec přijíti v úvahu; tak na př. sotva bude lze sem počítati důvod příslušnosti pojící se k poloze nemovitosti, poněvadž v těchto sporech každý stát vindikuje pro nemovitosti svého území výlučnou příslušnost svých soudů. Právě proto k výkonu rozsudků vydaných v těchto sporech nebude vůbec třeba exekuce v jiném

území státním, čili: pravidla upravující tuto příslušnost sotva kdy budou mít ráz soudní příslušnosti povahy mezinárodní. Možno tvrditi ovšem, že právě slova o »compétence judiciaire internationale« k jasnosti ustanovení nijak nepřispívají a že by se k stejným výsledkům dospělo i bez nich.

Pravidla, podle kterých se má posuzovati, nebyla-li příslušnost státu, jenž vydal soudní rozhodnutí sloužící za exekuční titul, vyloučena, musí býti uznána »právem státu«, jenž má exekuci vykonati. Těmito slovy (par le droit) má býti naznačeno, že tato pravidla mohou mít svůj původ ve všech pramenech právních, tedy nejen v zákonech, nýbrž i právu obyčejovém, nauce právní a smlouvách mezinárodních, mají-li a pokud mají ty které právní prameny platnost ve státě dožádaném.

Podle toho budou vypadati praktické důsledky tohoto ustanovení takto:

Dožádaný stát odepře výkon exekuce, pozná-li, že podle jeho práva (ve smyslu právě naznačeném) byla příslušnost soudů státu, kde vznikl exekuční titul, vyloučena. Vyloučena je zajisté vždy tehdy, jestliže dožádaný stát stanoví právě pro spor, z něhož exekuční titul vyšel, svou vlastní příslušnost, a to výlučně.

Je-li však ve státě dožádaném dán sice pro spor, o nějž jde, důvod místní příslušnosti, ale je-li to jen příslušnost na výběr daná, tedy tato okolnost neopravňuje tento stát, aby odepřel výkon exekuce, ať už stát, jenž exekuční titul vydal, opíral svou příslušnost o stejný či o jiný důvod příslušnosti, pokud jen je důvod, o nějž svou příslušnost opíral, uznáván za důvod příslušnosti také ve státě dožádaném.

V tom případě však, kde opíral svou příslušnost o důvod, jenž není právem dožádaného soudu vůbec uznán za důvod místní příslušnosti, bude záležitosti na posuzování oněch shora dotčených svazků tohoto sporu se státním územím jednak státu vydavšího exekuční titul, jednak státu dožádaného o výkon exekuce a podle toho o přípustnosti exekuce rozhodnouti.

Bude-li tedy soud, jenž vydal exekuční titul, opírat svou příslušnost o důvod v druhém státě neznámý, ale je-li

v tomto druhém státě pro týž spor dán silnější důvod příslušnosti, na př. protože žalovaný v jeho obvodě bydlí, odepře tento druhý stát výkon exekuce. Rovněž tenkrát, nebydlí-li žalovaný sice v území jeho, ale na území státu třetího, s nímž je vázán smluvně. Není-li tomu však tak, povolí exekuci přes to, že v jeho právu onen důvod místní příslušnosti znám není.

Důsledky těchto zásad, znázorněné na jednotlivých praktických případech, ukáží podstatné rozdíly této úpravy od úpravy, jež dává posuzovati příslušnost soudu vydávšího exekuční titul jen podle práva státu dožádaného (jako činí úprava naše). Na př. stát A uznává formu *delicti commissi* a vydá na základě této příslušnosti rozsudek, který má být vykonán ve státě B, jenž takového důvodu příslušnosti nezná. Tento stát zásadně povolí exekuci; odepře ji jen tenkrát, jestliže žalovaný má své bydliště na jeho území.

Totéž platí i pro případy našeho soudu faktury. Na konferencích byly řešeny případy soudu faktury, jenž je znám jen u nás a v Rakousku a proti jehož mezinárodnímu uznání, když stal se o ně pokus, se všichni ostatní účastníci jednomyslně a velmi důrazně vyslovili. Byly uvedeny tyto případy: Československý soud vydá rozsudek na základě soudu faktury a žádá za exekuci v Německu, které tohoto důvodu místní příslušnosti neuznává. Má-li žalovaný v Německu své bydliště, odepře Německo povolení exekuce. Žádá-li se však na základě téhož rozsudku za exekuci ve Švýcarsku, jež rovněž nezná soudu faktury, Švýcarsko nebude moci odepřít exekuci, poněvadž pro Švýcarsko v tomto případě nemluví nic, co by spor, o nějž šlo, poutalo k jeho území, a k tomu, aby vymezovalo příslušnost mezi Československem a Německem, není oprávněno. Mohlo by tak činiti jen tehdy, kdyby k tomu bylo snad smlouvou, s Německem uzavřenou, vázáno.

Konference byla si vědoma toho, že výsledky této úpravy nejsou zcela uspokojivé, poněvadž závisejí konec konců na domácím právu každého státu, a úprava tato nemůže zaručiti plnou vzájemnost mezi různými státy a zabrániti tomu, aby důvody místní příslušnosti, které jsou

uznány jedním státem, nebyly zavrženy jiným. Ale po shora dotčeném marném pokusu, vypočítati jednotlivé důvody příslušnosti povahy mezinárodní, neviděla východiska jiného.

β) Jako další podmínku vykonatelnosti stanoví návrh smlouvy, aby uznání nebo exekuce rozhodnutí *ne odporovalo veřejnému řádu* (*l'ordre public*), nebo zásadám veřejného práva státu, v němž má býti exekuce vykonána (*aux principes du droit public de l'Etat où la décision est invoquée*). Znění toto je velmi široké a ne dosti určité, ale bylo voleno úmyslně, poněvadž vzhledem k velmi rozlehlému rozsahu práva občanského i obchodního je nemožné vypočítati podrobně a uspokojivě všechny případy, jež by sem bylo lze zahrnouti. Nebyl tedy zvolen vzor rak. ex. ř., jenž takový výpočet má (§ 81 č. 2—4).

Ve znění této podmínky dlužno upozorniti na to, že se zde činí podmínkou, aby *uznání* nebo *výkon* rozhodnutí neodporovalo veřejnému řádu státu dožádaného. Nemluví se o tom, že *obsah* (le contenu) tohoto rozhodnutí nesmí odporovati veřejnému řádu tohoto státu, neboť podle názoru konference je to ve skutečnosti jen *uznání* nebo *výkon* rozhodnutí, jež se mohou dotknouti veřejného řádu dožádaného státu. Jako příklad bylo uvedeno (*Procès-verbal de la deuxième Commission* Nr. 7 str. 7): Jde o rozsudek vydaný v Turecku a vztahující se na manželství nějakého Turka se dvěma ženami. Ačkoli toto pojetí je v rozporu s názory západními a polygamie odporuje zdejšímu řádu veřejnému, mohl by tento rozsudek nicméně býti zde uznán, pokud by šlo na př. o dědictví dětí pošlých z druhého manželství.

Bylo také uvažováno o tom, má-li býti výslovně stanoveno, že pravidla o příslušnosti, o řízení soudním, zejména o důkazech *nespadají* pod pojem veřejného řádu v tomto smyslu, a s druhé strany zase, má-li býti vysloveno naopak, že soud dožádaného státu má odepřítí výkon cizozemského rozhodnutí, odporuje-li toto rozhodnutí jinému rozhodnutí učiněnému soudy jeho vlastního státu. Ale bylo od toho upuštěno, ježto pochybnosti v těchto směrech vzniknouti nemohou.

Konference jednala sice o tom, zdali pod podmínku zde zmíněnou spadají případy, kde by dožádaný soudce odpíral exekuci, protože jde o rozsudek o *s t a t u s p e r s o n a e*, vydaný proti jeho vlastnímu příslušníku (srv. § 81 č. 3 ex. ř.), ale ve zprávě podotýká, že otázku tuto nechce řešiti, nýbrž nechává ji otevřenou (Rapport, str. 8).

γ) Třetí podmínka stanoví, že rozhodnutí, o něž jde musilo nabyti podle zákona státu, v němž bylo vydáno, *p r á v n í m o c i*. Mezi dvěma hledisky, jež byly na konferenci uplatňovány, totiž má-li stačiti, aby rozhodnutí, o něž jde, bylo ve státě, kde bylo rozhodnutí to učiněno, jen vykonatelným, či je-li zapotřebí, aby nabylo právní moci, zvolila konference hledisko posléze zmíněné.

Připomínám, že rak. ex. ř. (§ 80 č. 3) spokojuje se s vykonatelností, což ovšem může vésti u rozsudků k tomu důsledku, že na základě *z d e j š í h o* rozsudku exekuce (uhražovací) nebude povolena, dokud není pravoplatný (poněvadž podle § 1 č. 1 ex. ř. musí to býti rozsudek už pravoplatný aneb takový, proti němuž není opravného prostředku majícího účinek odkládací, a tento účinek má i odvolání i dovolání), kdežto na základě *c i z o z e m s k é h o* rozsudku by mohla býti zde povolena, i když není dosud pravoplatný, ale je vykonatelný.

Podle názorů většiny účastníků je v pravoplatnosti obsažena už sama sebou také vykonatelnost. Mohou i u nás býti ovšem případy, kde ani rozhodnutí pravoplatné není ještě vykonatelným (tomu je tak ve případech § 409 odst. 2 c. ř. s.), ale to jsou zjevy zcela výjimečné. Naproti tomu nejsou v Dánsku a Norsku tyto zjevy zcela výjimečné podle tvrzení zástupců těchto států, již domáhali se toho, aby bylo ve smlouvě zdůrazněno, že musí jíti o rozhodnutí *v y k o n a t e l n é a p r a v o p l a t n é*, čemuž také bylo zněním čl. II. odst. 2 vyhověno (*»L'exequatur est accordé, si la décision est exécutoire dans l'Etat où elle a été rendue et si elle remplit les conditions énumérées dans l'article I. alinéa 1. No. 1—4«*; v čl. I al. 1 a č. 3 je právě podmínka pravoplatnosti).

δ) Čtvrtá podmínka týká se *r o z s u d k ů p r o z m e š k á n í*, jež byly uznány za exekuční tituly povahy

mezinárodní přes to, že zástupce Španělska uváděl, že ve Španělsku cizozemské rozsudky pro zmeškání nejsou za podklad exekuce uznány.

Je-li podkladem exekuce cizozemský rozsudek pro zmeškání, je podmínkou, aby strana, proti níž se exekuce vede, byla prohlášena za zmeškalou ve shodě se zákonem státu, v němž byl rozsudek vydán, aneb ve shodě se smlouvami uzavřenými mezi smluvními státy.

Při tomto bodě bylo dlouho jednáno zejména o náležitostech způsobu oběslání strany zmeškalé. Náš exekuční řád (§ 80 č. 2) předpisuje, aby obsílka, již bylo před cizozemským soudem řízení zahájeno, byla tomu, proti němuž má býti exekuce vedena, doručena do vlastních rukou. Požadavek tento byl také uplatňován mnohými státy na konferenci. Zejména bylo čeleno přípustnosti t. zv. remise au parquet práva francouzského (t. j. odevzdání obsílky na státním zastupitelství — *ministère public* — toho kterého soudu, kde státní zástupce — *procureur de la République* — přijme obsílku a viduje prvopis, čl. 69 al. 8 c. proc. civ.) a obsílce veřejné. Teprve po obtížném jednání sjednotila se většina na znění nynějším, jež vychází z myšlenky, že nelze ve smlouvě předpisovati způsob doručování, poněvadž by musily mnohé státy měniti svoje předpisy v tomto bodě, že naopak zásada o *lex fori* žádá, aby byla zachovávána i při rozsudcích pro zmeškání, a konečně, že zůstane vždy jednotlivým státům volno, až budou sjednávati mezi sebou smlouvu na základě této smlouvy vzorové, zkoumati navzájem svoje způsoby oběslání žalovaného a podle toho se rozhodnouti, chtějí-li takovou smlouvu uzavřítí neb ne.

Zmínka »o smlouvách uzavřených mezi smluvními státy« má na mysli budoucně snad uzavřené smlouvy o doručování.

b) K formálním náležitostem patří:

a) Návrh strany na povolení exekuce náležitě doložený.

K dokladům těmto patří:

1. vyhotovení rozhodnutí, o jehož exekuci jde, způsobem dokazujícím jeho pravost;

2. doklady způsobilé k posouzení toho, že rozhodnutí

nabylo právní moci, a pokud toho třeba (viz nahoře), že je vykonatelné;

3. úřední opis, řádně ověřený, obsílky strany, jež se dopustila zmeškání;

4. překlad těchto dokladů, ověřený podle předpisů státu dožadovaného, pokud není příslušným úřadem od toho upuštěno.

Otázka pravosti vyhotovení (ad 1) posuzuje se podle zákonů státu, v němž bylo toto vyhotovení vydáno.

Znění podmínky ad 2 zmíněné — ve francouzském textu: »les pièces de nature à établir que la décision est passée en force de chose jugée et, s'il y a lieu, qu'elle est devenue exécutoire« — bylo zvoleno na místo původního znění, jež předpisovalo přímo »prohlášení příslušného úřadu státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno, o tom, že rozhodnutí toto nabylo právní moci«. Neboť zástupci Francie i Belgie prohlásili, že tomuto ustanovení nebylo by lze vůbec v jejich státech vyhověti, poněvadž není u nich nijakého úřadu, jenž by byl příslušným k tomu, aby potvrzoval, že jisté rozhodnutí nabylo právní moci. Uváděli, že požadavek, vyslovený o dokladech pravoplatnosti, je předpisem soudního řízení, tudíž je povahy interní, a nelze tudíž způsob, jakým nutno pravoplatnost doložiti, pojmouti do smlouvy (Procès verbal de la deuxième Commission, Nr 9 str. 3). Proto bylo s této strany navrhováno, aby ustanovení takové bylo vůbec škrtnuto. Když tento nárok byl zamítnut, došlo k dohodě ve smyslu shora naznačeném.

Tímto zvoleným zněním má býti řečeno, že stačí doklady o okolnostech, z nichž lze u s u z o v a t i na právní moc (na př. ve Francii a Belgii doklad vydaný soudní kancelář (Greffier) o tom, že není podán opravný prostředek, — nikoli, že je rozhodnutí v právní moci — poněvadž tam není známo soudu, jestli lhůta k opravným prostředkům uplynula neb ne; to je známo toliko stranám).

Posouditi, jestli z těchto okolností lze usouditi na to, že dotčené rozhodnutí opravdu je už v právní moci, bude tu příslušet soudům státu, v jehož obvodě má býti exekuce v e d e n a. (Rapport, str. 11.) Že se tento soud při tom v mno-

lých případech (srv. shora řečené o Francii a Belgii) neobejde bez slyšení stran, je na jevě.

Požadavek ad 3. uvedený má soudu dožádanému usnadniti kontrolu toho, byla-li strana zmeškalá řádně (sv. podle zákonů státu, v němž bylo rozhodnutí učiněno) obeslána.

Pokud jde o význam podmínek uvedených pod č. 2—4, byla položena na konferenci otázka, jsou-li tyto podmínky míněny všechny jako požadavky povahy imperativní, takže by jejich nedbání v tom kterém případě vedlo k odepření exekuce. K této otázce odpověděno *z á p o r n ě*; na př. nebude třeba dokladu o právní moci rozhodnutí tehdy, jestliže exekut nepopírá, že rozhodnutí, jež má býti exekvováno, nabylo právní moci (*Procès-verbal*, Nr. 9, str. 5).

3. Řízení o návrhu na povolení exekuce. Příslušnost k povolení exekuce na základě cizozemských exekučních titulů, způsob řízení o něm i v y ř í z e n í jeho, jakož i v ý k o n u exekuce povolené řídí se právem státu, který je o exekuci žádán. Výslovné ustanovení tohoto obsahu, jež bylo pojata do původního návrhu smlouvy, bylo při poradách o něm škrtnuto, a to proto, že vyslovuje něco samozřejmého. Bude tedy záviseti na právu dožádaného státu, bude-li nařízen o návrhu rok či nikoliv, v jaké formě bude o vykonatelnosti rozhodnuto, jaké jsou opravné prostředky a pod.

Jinak však přijímá smlouva důležitou zásadu, že ve státě dožádaném nemá býti zahajován *n o v ý s p o r*, v němž by došlo k odsouzení žalovaného soudy dožádaného státu samého, a to na základě *n o v é ž a l o b y*, v níž se může žalobce odvolávati ovšem na rozsudek druhého státu. Opačné stanovisko některých států (Anglie, Holandska), které k povolení exekuce na svém území žádají vždy exekuční tituli vyšlý z činnosti svých vlastních soudů, bylo jednomyslně na konferenci *z a m í t n u t o*.

Řešení, jež konference přijala, je toto: Základem exekuce v každém smluvním státě je a zůstává rozhodnutí vydané v druhém státě; exekucí vykonáno bude tedy přímo rozhodnutí tohoto státu. Stát dožádaný obmezí se na to, že prostě *o v ě ř í* si podmínky, na nichž »*exequatur*«
závisí, svými

vlastními soudy, při čemž postupuje z úřední moci. Věcný obsah rozhodnutí není přezkoumáván: ani v tom směru, zda-li skutečnosti ve sporu tvrzené byly správně zjišťovány, ani v tom, zda-li bylo na spor správného předpisu právního použito. To, co ve státě dožádaném může býti zkoumáno, jsou jen shora vytčené náležitosti.

II. Smlouva nezahrnuje jen exekuci, nýbrž mluví také o »uznání« (reconnaissance) cizozemských rozhodnutí a ustanovuje pro ně tytéž podmínky.

Význam toho je velmi důležitý. Znamená to totiž toto: V jistém smluvním státě byl nějaký spor rozhodnut rozsudkem. Na to dojde v jiném smluvním státě k zahájení téhož sporu. Tu, jsou-li splněny všechny dosud zmíněné podmínky smlouvou vytčené, pokud jde o onen rozsudek, může se ho strana, jež podle něho zvítězila, dovolávati i před soudem v druhém smluvním státě. Čili, strana žalovaná v jednom státě může tam uplatňovati *exceptionem rei judicatae*, čerpanou z rozsudku vydaného ve státě druhém. Tím je tato obrana uznaná všude právem vnitrostátním, jak praví zpráva druhé komise, »přenesena do sféry mezinárodní«. Tím, že je tento princip vysloven ve smlouvě vzorové, zmizí v soudnictví různých států rozpaky a pochybnosti o přípustnosti takové obrany.

Ale význam »uznání rozhodnutí cizích«, jak je smlouvou upraveno, může se ukázati i v jiných směrech; tak na př. byl-li vydán v jednom státě rozsudek *určovací* a ve druhém státě zahájen spor o *plnění*, nebo jde-li o uznání rozsudku vyslovujícího se o osobním stavu a pod.

Naproti tomu nebyla na konferenci vyřešena otázka, zdali lze naproti žalobě, podané v jednom státě, brániti se tím, že táž žaloba mezi týmiž stranami je už *zahájena* ve druhém smluvním státě, má tedy také *obrana litispendence* míti význam mezinárodní. Přípustnost této obrany je podle mého mínění nutným logickým důsledkem toho, že rozsudek, jenž bude vydán ve sporu dříve zahájeném, je vykonatelným ve druhém smluvním státě, kde byl též spor později zahájen. Ale konference upustila od výslovného ustanovení ve smlouvě proto, že jednak půjde o případy zcela

řídké, a jednak že dlužno rozhodnutí o vlivu sporu dříve zahájeného na spor později v jiném státě zahájený ponechatí judikatuře.

Máme-li vysloviti konečný úsudek o výsledcích, k nimž konference dospěla v otázce vykonatelnosti cizozemských rozsudků, můžeme říci tolik:

Vzorová smlouva, k níž konference došla, neuspokojuje zajisté všestranně. Vzhledem k obtížím, jež stály jí při každém téměř kroku v cestě a jež prýští z různosti zákonodárství účastněných států, bylo nutno mnohá ustanovení, jež by byla žádoucí, vůbec vypustiti a jiná formulovati všeobecně, dosti neurčitě a pružně, aby se pod ně daly shrnouti všechny odchylky vyskytující se mezi zákonodárstvím účastněných států. Ale i tak dlužno tuto smlouvu vítati. Už to, že vůbec k ní došlo, je vzhledem ke vzpomenutým překážkám, jež chvílemi zdály se nepřekonatelnými a hrozily rozbitím konference, velkým úspěchem. V zásadách, jež smlouva přijímá, dlužno spatřovati první základ k dalšímu vývoji mezinárodních styků v otázce, jež je pro všechny státy s vyvinutým životem hospodářským stejné důležitosti.

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

Do výroku, jímž bylo soudem vynášejícím pozdější rozsudek nařízeno podle §u 6 čís. 4 zák. ze 17. října 1919, čís. 562 Sb. z. a n. také, že se má vykonati trest předchozím rozsudkem podmíněně uložený, ač zde nešlo o případ §u 265 tr. ř., lze si podle §u 8 odstavec třetí zák. ze 17. října 1919, čís. 562 Sb. z. a n. stěžovati jen u soudu vyšší stolice a nelze pro dotčený, pochybený, předpisu §u 8 posléz cit. zákona se příčíci procesuální postup uplatniti zmateční stížnost podle čís. 11 §u 281 tr. ř. z důvodu překročení trestní pravomoci při výměře trestu.

Praxe nejvyššího soudu není jednotna v otázce, zda je zmatečným podle čís. 11 §u 281 tr. ř. pro vykročení z trestní pravomoci výrok nalézacího, pozdější rozsudek vynesšího soudu, jímž byl podle §u 6 čís. 4 zák. ze 17. října 1919, čís. 562 Sb. z. a n. nařízen výkon podmíněně odloženého trestu, ač nešlo o případ §u 265 tr. ř. a mělo býti proto postupováno podle

Pátá konference haagská o mezinárodním právu soukromém.

Dr. V. Hora.

II. Návrh smlouvy o konkursu.

Účelem této smlouvy je přispěti v mezinárodních poměrech k uskutečnění principu jednotnosti (l'unité) a všeobecnosti (l'universalité) konkursů, jež byly vyhlášeny ve smluvních státech. Toho lze docílit tím, když budou konkursu, v některém smluvním státě vyhlášenému, přiznány účinky i v jiném smluvním státě, v němž se nalézají majetek úpadcův. Ale, aby k takovému rozšíření účinků konkursu za hranice státu, v němž byl konkurs vyhlášen, došlo, musí býti splněny jisté podmínky a musí býti také upraveny poměry, které z tohoto uznání vzniknou v druhém státě vzhledem k osobám tam věcně oprávněným, privilegovaným a p. Tedy nejen stanovit, zdali a kdy k uznání účinků konkursu může dojít, nýbrž i vytknouti obsah a rozsah těchto účinků, bylo úkolem komise, jež se touto otázkou zabývala.

Smlouva vzorová, na níž se konference dohodla, má 17 článků.

1. Velké potíže činila nejprve otázka, kterým konkursum má býti vůbec mezinárodní účinek přiznán. Mezi účastníky konference byly totiž dvě skupiny; jedna sdružovala státy, jejichž domácí zákonodárství zná konkursy kupecké i nekupecké, druhá zase pojila státy, jejichž zákonodárství zná jenom konkursy kupecké, takže tam nad nekupcem konkurs vůbec nemůže býti uvalen. Rozpor, jenž se tu hned při této prvé otázce vyskytl, byl odklizen tím, že ve smlouvě (čl. I odst. 2) stanoveno, že každý smluvní stát má právo prohlásiti, že chce obmeziti účinky smlouvy na případy, kde úpadce je kupcem (commerçant).

Význam toho se ukáže až při sjednávání jednotlivých smluv na základě této vzorové smlouvy, k nimž dojde mezi dvěma určitými státy. Bude-li totiž zákonodárství obou těchto států připouštět konkursy nad nekupci (na př. Československo a Německo), může smlouva mezi nimi uzavřená vztahovati se na konkursy o b o j í h o druhu. Nebude-li však zákonodárství jejich shodné, nýbrž jeden ze smluvních států zná jen konkursy kupecké (na př. Itálie), druhý však i konkursy nekupecké (na př. Československo) a obmezí-li tedy přirozeně prvý stát účinky smlouvy jen na úpadce, kteří jsou kupci, může i druhý stát smlouvu s oním státem uzavřenou obmeziti na konkursy kupců, takže by v daném příkladě konkursy nad kupci vyhlášené v Československu měly účinky v Itálii (a naopak), ale nikoli konkursy uvalené u nás nad nekupci.

Touto výhradou do smlouvy pojatou byly sice odklizeny značné obtíže, ale nikoli všechny. Vznikla otázka, k t e r ý s t á t m á r o z h o d o v a t i o otázce, zdali je úpadek kupcem nebo nekupcem. Delegace naše zastávala názor, že o této otázce má rozhodovati jedině soud státu, v němž byl konkurs uvalen, a že žádný jiný stát nemá práva přezkoumávati, bylo-li jím k ní správně odpověděno. Tento svůj názor také podrobně odůvodnila (Exposé de la Délégation Tchecoslovaque jako příloha Protokolu č. 2). Ale s názorem tímto nepronikla. Naopak, ve smlouvě byla přijata zásada opačná: Otázku, je-li úpadek kupcem, bude rozhodovati soud státu, v němž mají býti vyvolány účinky konkursu, a to podle zásad svého vlastního práva. Tedy na př. bude-li v Československu uvalen konkurs nad kupcem a bude žádáno, aby tomuto konkursu byly přiznány účinky v Itálii, bude moci italský soudce zkoumati, má-li býti úpadek pokládán za kupce, vezma za základ právo italské. To může ve skutečnosti vésti k neshodám a nesrovnalostem, zejména tehdy, když zákony obou států při stanovení vlastnosti kupce se značně rozcházejí.

Zpráva první komise (Raport de la Première Commission) vysvětluje smysl toho, že soud státu d o ž á d a n é h o má zkoumati vlastnost kupeckou »podle zásad použitelných

podle svého práva« (»d'après les règles applicables selon son propre droit«) v ten smysl, že prý se pod tím rozumí buď předpisy jeho vlastního práva anebo i cizího práva »si les règles de droit international privé en vigueur dans son pays l'admettent«. Výklad tento snaží se sice zmírniti váhu výtěk, jež byly činěny přijetí shora uvedeného principu, ale nemůže zažehnati neuspokojivost výsledků, k nimž princip tento povede.

2. Ne každý kupecký konkurs, v jednom smluvním státě uvalený, může způsobiti účinky v jiném státě smluvním. Aby tomu tak bylo, musí být vyhověno ustanovením smlouvy daným o příslušnosti k uvalení konkursu.

Smlouva vytýká důvody místní příslušnosti k uvalení konkursu, které mají význam mezinárodní, to znamená: opíral-li soud vyhlásivší konkurs svou příslušnost o důvod smlouvou uznaný, bude míti tento konkurs účinky v jiných smluvních státech, ne-li, nemá tento konkurs tohoto účinku. Státům smluvním není tedy bráněno, aby upravily příslušnost pro svoje území jinak, ale pak nesmějí počítati s tím, že konkursy, jejich soudy prohlášené, budou uznány jinými státy.

Jako důvody příslušnosti mezinárodně uznané stanoví smlouva:

a) příslušnost podle soudu hlavního podniku úpadcova, průmyslového nebo obchodního, aneb podpůrně, totiž, nemá-li úpadce takového podniku,

b) příslušnost podle bydliště úpadcova (čl. II odst. 1).

Při tom byla řešena také otázka, jaký význam má případné pochybení soudu, jenž uvalil konkurs, totiž tam, kde sice podnik nebo bydliště jsou ve státě, v němž byl konkurs prohlášen, ale nikoli v obvodě právě toho soudu (se. v tomto státě se nalézajícího), jenž byl konkurs prohlásil. Bylo přijato mínění, že toto pochybení nemá míti významu pro mezinárodní uznání účinků prohlášeného konkursu. Pro mezinárodní styky nerozhoduje, byl-li na př. v Československu k vyhlášení konkursu příslušným soud A či B, nýbrž byl-li k tomu příslušný vůbec soud českosloven-

s k ý. Tento názor vyjádřen ve smlouvě slovy »il faut qu'elle ait été déclarée par un tribunal de l'E t a t où se trouve le principal établissement....«

Při společnostech a sdruženích rozhoduje o příslušnosti k prohlášení konkursu sí d l o jejich, určené stanovami, pokud ustanovení stanov v tomto směru je »sans fraude et fiction«. Zdali tomu tak je, o tom rozhodne soud státu, v němž mají býti ú č i n k y konkursu vyvolány.

Má-li úpadce podniky v obvodech r ů z n ý c h s t á t ů aneb má-li bydliště ve dvou státech, jsou ovšem k prohlášení konkursu příslušny soudy obou resp. všech těchto států. Byl-li však konkurs již v jednom z nich uvalen a v druhém státě také u v e ř e j n ě n (podle čl. 8 odst. 2 smlouvy), nemůže už v tomto státě konkurs býti uvalen. Byl-li by přes to uvalen, musil by býti dodatečně zrušen. Rozhoduje zde tedy p ř e d s t i ž e n í. Upozorniti ovšem dlužno, že do té doby, než konkurs v jednom státě vyhlášený byl v druhém státě u v e ř e j n ě n způsobem, jež předpisuje smlouva (čl. 8 odst. 2, o němž níže), nebude se lze v těchto případech (více podniků nebo bydlišť v různých státech) pluralitě konkursů podle smlouvy uvarovati.

Smlouva neřeší úmyslně případy, kde v jednom státě, který opíral svou příslušnost o j i n ý d ů v o d, než jsou důvody smlouvou uznané (hlavní podnik, bydliště), byl vyhlášen konkurs a potom ve druhém státě byl na jmění téhož dlužníka uvalen konkurs soudem, jenž byl příslušným podle s m l o u v y. Řešení, jež by bylo na snadě, totiž aby konkurs prve zahájený byl zrušen po uvalení konkursu druhým státem, bylo by dalo podnět k řadě velmi obtížných otázek a proto byla tato věc pomínuta mlčením.

3. Byl-li konkurs uvalen v jednom smluvním státě, příslušném k tomu podle zásad právě uvedených, zasahuje tento konkurs svými účinky i ú z e m í d r u h é h o s m l u v n í h o s t á t u.

Důsledek toho je, že správce konkursní podstaty (syndic), ustanovený soudem konkursním, může na území druhého státu podnikati úkony vztahující se na správu majetku tam se nalézajícího a na jeho zajištění, a žádá-li to toto zaji-

štění, i zcizovati movité věci a jako strana ve sporech vystupovati, zejména žalovati. K těmto úkonům nemá zapotřebí toho, aby rozhodnutí o prohlášení konkursu bylo soudem státu, v němž chce tyto úkony předsebráti, prohlášeno za *vykonatelné* (čili aby tomuto rozhodnutí bylo tímto státem propůjčeno »*exequatur*«).

Jenom tehdy, chtěl-li by správce konkursní podstaty v této své vlastnosti zcizovati v jiném státě *nemovitosti* nebo vésti tam *exekuci*, musil by se postarati o to, aby prohlášení konkursu bylo propůjčeno v tomto státě »*exequatur*«.

3. Podmínky, za nichž lze toto *exequatur* propůjčiti, stanoví smlouva (čl. 5) takto:

Žadatel musí doložiti:

a) že konkurs byl prohlášen soudem k tomu příslušným podle shora uvedených zásad;

b) že toto rozhodnutí je vykonatelné ve státě, kde byl konkurs vyhlášen;

c) že vyhotovení o tom vydané podle zákonů tohoto státu vyhovuje podmínkám nutným k jeho pravosti;

d) že úpadce byl podle zákona obeslán, zastoupen nebo prohlášen za zmeškalého — pokud ovšem je toho k uvalení konkursu podle zákonů státu, v němž ke konkursu došlo, vůbec zapotřebí;

e) že rozhodnutí o uvalení konkursu neodporuje veřejnému řádu nebo veřejnému právu státu, v němž má býti toto rozhodnutí vykonáno;

f) obmezuje-li se smlouva na konkursy kupecké, doklad o tom, že úpadce je kupcem.

Pro způsob řízení o návrhu předpisuje smlouva, že soud má zkoumati z úřední moci, jsou-li podmínky právě uvedené splněny.

Totéž pak, co stanoveno pro výkon prohlášení konkursu v jiném státě, platí i o *uznání* (*reconnaissance*) konkursu v tomto státě v případě, že by došlo o tom ke sporu. Toho bude na př. třeba, vystupuje-li správce podstaty v cizím státě jako strana ve sporu a odpůrce popírá jeho vlastnost jakožto správce podstaty. Budou-li splněny shora uve-

dené podmínky, uzná cizí procesní soudce vlastnost správce jako takového.

4. Publikace konkursu, uvaleného soudem příslušným podle smlouvy, děje se způsobem a pod následky stanovenými zákonem státu, v němž byl konkurs vyhlášen. Vyhláška konkursu neobmezí se však jenom na stát, kde byl konkurs prohlášen. Správce může navrhnouti, aby konkurs byl publikován také ve státě, kde má úpadce pobočný závod aneb kde má konkurs tento způsobiti účinky. V těchto případech forma vyhlášky řídí se právem státu, v němž se tato vyhláška děje, kdežto obsah vyhlášky musí odpovídati právu státu, který konkurs uvalil. Neboť jen tak mohou účastníci, zejména věřitelé v cizím státě se zdržující, býti správně poučeni o tom, co mají v řízení konkursním (jež je vedeno v jiném státě) k hájení svých zájmů podniknouti, v jakých lhůtách a p.

Poněvadž vyhlášení konkursu (ediktu konkursního) v jiném státě stane se toliko na podnět správcův, může se ovšem státi, že k takové vyhlášce nedojde, ať úmyslně či z neznalosti poměrů. Tu ustanovuje smlouva, že následky, jaké má toto opominutí co do majetku, jenž se v jiném státě nalézá, řídí se právem tohoto státu. To ovšem znamená ve většině případů, že nebude lze věřitelům, kteří by se chtěli uspokojiti z tohoto majetku, brániti v tom poukazem na uvalený konkurs.

Ustanovení o publikaci konkursu mají, jak jsme viděli, také důležitý význam proto, že teprve po uveřejnění vyhlášky v jiném státě je tomuto státu znemožněno, aby sám rovněž konkurs proti témuž úpadku vyhlásil (srv. pod č. 2).

5. Smlouva sice stanoví všeobecnou zásadu, že byl-li v jednom státě prohlášen konkurs soudem, jenž je k tomu příslušným (sr. podle čl. 2 smlouvy), má tento konkurs účinky i ve státě druhém. To tedy znamená, že na př. ani v druhém státě nebude lze vésti už proti úpadci spory o zaplacení pohledávky, jež má býti v konkursu přihlášena, že spory už zahájené budou přerušeny, že nelze po uvalení konkursu zahájití exekuci (zde ovšem pod podmínkou, že byl

v tomto jiném státě konkurs publikován, srv. č. 4) a p. — předpokládá ovšem, že právo státu, v němž byl konkurs uvalen, tyto účinky stanoví.

Ale smlouva tuto všeobecnou zásadu rozvádí a modifikuje při jednotlivých otázkách ještě zvláště.

Tomu je tak:

a) Co do neplatnosti, bezúčinnosti nebo odporovatelnosti právních úkonů úpadcových. Smlouva vyslovuje i při těchto účincích zásadu, že neplatnost (*l'annulation*), jakož i odporovatelnost (*non-opposabilité à la masse*) právních jednání úpadcových, jež se pojí k uvalení konkursu, má býti posuzována podle zákonů státu, v němž byl konkurs prohlášen (čl. 6 odst. 1).

Ale z této zásady činí v dalším dostavci výjimku v tom smyslu, že každý smluvní stát může si vyhradit vzhledem k majetku, jenž se nalézá na jeho území, možnost neuznati neplatnost nebo odporovatelnost takovou tehdy, jestliže to místní zákon nepřipouští. Výjimka tato byla pojata do smlouvy k žádosti zástupců Norvéžska a Švédska, kteří požadavek svůj odůvodňovali tím, že když jistý stát nepřiznává svým vlastním konkursům účinky neplatnosti nebo odporovatelnosti, nelze přiznati v tomto státě větších účinků konkursu cizímu.

Tímto druhým odstavcem je ovšem zásada v prvním odstavci zmíněná z části derogována.

b) Co do neplatnosti nabytí věcného práva na majetek úpadcův. I tato neplatnost posuzuje se podle zákona státu v němž byl konkurs vyhlášen, ale výhrada, která byla v čl. 6 odst. 2 učiněna ve prospěch státu, kde jistý majetek leží, vztahuje se i na tento účinek. Neboť čl. 13 se dovolává ustanovení článku 6.

Toto ustanovení může míti právě pro náš stát velmi značný význam vzhledem k ustanovení našeho § 12. konk. ř. Tento § 12 konk. ř. ustanovuje, že práva na oddělené uspokojení, jichž bylo nabyto v posledních 60 dnech před prohlášením konkursu exekucí uhražovací nebo zajišťovací, nejde-li o práva nabytá pro veřejné dávky, zanikají prohlášením konkursu. Toto ustanovení, jež většina ostat-

ních států nemá, mohlo by se při uzavírání smluv s jinými státy snadno státi kamenem úrazu, kdyby právě nebylo čl. 13 a 6 odst. 2 smlouvy.

To vynikne, představíme-li si situaci, jaká by mohla vzniknout, kdyby platila shora uvedená všeobecná zásada o účincích konkursu bez jakéhokoli obmezení, a kdyby náš stát sjednal smlouvu se státem, jenž nemá ve svém zákoně předpisu jako je náš § 12 konk. ř.

Objevily by se nám tyto důsledky:

a) V našem státě je uvalen konkurs za podmínek příslušnosti smlouvou určené a v druhém státě je nějaký majetek úpadcův. Na tento majetek je v cizině vedena věřitelem exekuce a nabyto jím právo věcné v posledních 60 dnech před uvalením konkursu. Má-li konkurs v našem státě uvalený míti i v onom cizím státě účinky stanovené naším právem, musilo by ono věcné právo, nabyté tamním věřitelem na majetek tam se nalézající, zaniknouti.

β) Kdyby nastal však případ obrácený (onen jiný stát by prohlásil konkurs, jenž by měl míti účinky v našem státě, a zde se nalézá majetek úpadcův, na nějž vedl nějaký věřitel exekuci v posledních 60 dnech), pak by právo, nabyté exekucí v našem státě, nezaklikalo, poněvadž právo státa, v němž byl konkurs uvalen, nezná ustanovení, jako je náš § 12 konk. ř.

Důsledek této veliké rozdílnosti v účincích konkursu zde i tam, zejména v nestejném nakládání s věřiteli v obou státech, vedl by asi pravděpodobně k tomu, že by státy, nemající ustanovení podobného našemu §u 12 konk. ř., s naším státem zvláštní smlouvu o konkursech neuzavřely. Výhrada, o níž mluví čl. 6 (citovaný ve čl. 13), tyto nesnáze odstraňuje. Podle ní bude si moci onen druhý stát při smlouvě s naším státem vyhraditi, že ustanovení našeho §u 12 konk. ř. pro majetek na jeho území se nalézající neuznává. I tím vznikne ovšem, bude-li konkurs uvalen v našem státě, jistá nestejnost mezi věřiteli, kteří vedli na majetek úpadcův exekuci u nás, a oněmi, kteří ji vedli v cizině. Ale nestejnost tuto lze přijmouti; neboť ratio ustanovení §u 12 konk. ř. — předejítí tomu, aby veškerý majetek úpad-

cův byl exekucemi, proti němu v poslední době vedenými, vyčerpán věřiteli nejbližšími a proto také o hospodářském stavu dlužníkův nejlépe informovanými anebo dokonce věřiteli dlužníkem favorisovanými, čímž na ostatní věřitele nedostane se pak vlastně už ničeho — tento důvod zajisté nedopadá na věřitele, kteří vedou v cizině exekuci na nějaký majetek dlužníkův.

c) Co do výsad (privilèges) a věcných práv. Otázka tato je z nejdůležitějších, ale i nejnesnadnějších, jež bylo konferenci řešiti. Výsledky, k nimž komise dospěla, jsou tyto:

a) Věcná práva, ať k nemovitostem či k movitostem, patřícím do konkursní podstaty, řídí se zákony rei sitae; při tom nemá významu přestěhování svršků, stalo-li se až po publikaci konkursu (čl. 10).

β) Co do výsad dlužno rozeznávati, jde-li o výsadu zvláštní (les privilèges spéciaux) či o výsadu všeobecnou (les privilèges généraux). Tento rozdíl se řídí podle toho, vztahuje-li se výsada na určitou, zevně vymezenou věc (sem by asi patřilo právo retenční, úkojné), či nemá-li tohoto vztahu k určitému, přesně vymezenému předmětu (sem by patřily pohledávky privilegované, § 51 konk. řádu).

Tyto všeobecné výsady řídí se podle práva státu, v němž byl konkurs uvalen; výhrada učiněna ve prospěch fiskálních výhod státu, na jehož území se jistý majetek nalézá (čl. 11).

Výsady zvláštní podléhají — stejně jako věcná práva — zákonům rei sitae, zase bez rozdílu, vztahují-li se na movitosti či na nemovitosti (čl. 10).

γ) Nejde-li o věcné právo ani o výsadu zvláštní, nýbrž o pouhý titul k věcnému právu (titre à un droit réel déterminé), zejména o rozhodnutí, přísluší-li někomu takovýto titul (zejm. přísluší-li ženě titul k hypotečnímu právu zákonnému na jmění manželovo), nerozhoduje ani zákon státu rei sitae ani zákon státu, v němž byl konkurs vyhlášen, nýbrž pravidla mezinárodního práva soukromého, jež jsou v platnosti ve státě, jehož soud má

o této otázce rozhodovati (*règles de droit international privé en vigueur dans son pays*).

Ale i když podle těchto pravidel je přiznán titul k věcnému právu, může nicméně zákon *rei sitae* stanoviti o b m e z e n í v zájmu třetích osob, zejména tedy věřitelstva, pro výkon přednostních práv vztahujících se na jmění úpadcovu (čl. 12).

K vysvětlení toho byl uveden příklad: V Itálii je prohlášen konkurs na úpadce, příslušníka anglického, jenž bydlí v Itálii a také tam měl svůj závod. Jeho manželka nabyla zákonné hypotéky na jmění v Itálii v souhlase s právem italským. Kdyby bylo použito zákona *rei sitae* (podle čl. 10), tato žena by měla právo na tuto hypotéku, kdežto čl. 12 zavazuje soud, aby si položil otázku, má-li opravdu takový titul; poněvadž podle a n g l i c k é h o práva žena nemá žádného práva na jmění svého manžela, nepřizná jí toto právo ani soud italský. (*Procès-verbal* No 7, str. 8).

δ) Věřitel, jemuž přísluší nějaké právo přednostní nebo věcné, může je uplatňovati před soudem státu, v němž se nalézá předmět jeho přednostního nebo věcného práva. Správce podstaty má právo postarati se o to, aby hyperocha dostala se do konkursní podstaty (čl. 15).

ε) Kde je podle smlouvy pro výsady a věcná práva rozhodným zákon státu, v němž byl konkurs uvalen, platí toto ustanovení i o výsadách a věcných právech, jež vznikají z práva námořského.

Tam pak, kde má podle smlouvy býti použito zákona *rei sitae*, má býti co do výsad a věcných práv k lodím použito práva vlajky.

6. Smlouva ustanovuje zvlášť, jednak, že v každém konkursu má býti s věřiteli-cizinci, kteří jsou příslušníky některého ze smluvních států, nakládáno zcela stejně jako s ostatními příslušníky (čl. 9), jednak, že smlouva se vztahuje na všechny konkursy, prohlášené soudem podle smlouvy příslušným v některém státě smluvním, bez ohledu na státní příslušnost úpadcovu (čl. 16).

7. Konečně činí smlouva výhrady ve prospěch smluvních států jednak v tom směru, že každý stát může použiti

opatření daných jeho zákonodárstvím, aby byl zajištěn chod veřejné služby, jejímž výkonem je pověřen podnik upadlý do konkursu; jednak v tom směru, že může učiniti výjimečná zákonná opatření z důvodů veřejného řádu vzhledem k likvidaci nějakého určitého podniku (čl. 17). —

8. Mezinárodní účinky bude míti i n u c e n é n a r o v n á n í konk. soudem potvrzené, budou-li splněny podmínky uvedené pod č. 3. a 4. (čl. 7.); na mimokonkursní vyrovnání se smlouva nevztahuje.

Na konec uvádím původní texty smluv, o něž jde.

Projet de convention relative à la reconnaissance et l'exécution de décisions judiciaires.

L'autorité des décisions judiciaires, rendues en matière civile ou en matière commerciale dans l'un des États contractants, sera reconnue dans l'autre Etat si elles réunissent les conditions suivantes:

1°. que, pour le litige en question, les règles de compétence judiciaire internationale, admises par le droit de l'Etat dans lequel la décision est invoquée, n'excluent pas la juridiction de l'autre Etat;

2°. que la reconnaissance de la décision ne soit pas contraire à l'ordre public ou aux principes du droit public de l'Etat où la décision est invoquée;

3°. que d'après la loi de l'Etat où la décision a été rendue, elle soit passée en force de chose jugée;

4°. qu'en cas de jugement par défaut, la partie ait été déclarée défaillante conformément à loi du pays où le jugement a été rendu et aux dispositions des traités en vigueur entre les États contractants.

L'examen à faire par les autorités de l'Etat où la décision est invoquée, se borne aux conditions énumérées dans l'alinéa 1er, n°. 1—4. Ces autorités doivent examiner d'office, si ces conditions sont remplies.

Article II.

Les décisions judiciaires rendues dans un des États contractants peuvent être mises à exécution dans l'autre Etat après y avoir été déclarées exécutoires.

L'exequatur est accordé, si la décision est exécutoire dans l'Etat où elle a été rendue et si elle remplit les conditions énumérées dans l'article I, alinéa 1, n°. 1—4. L'alinéa 2 de cet article s'applique à l'examen à faire par les autorités de l'Etat où l'exécution est demandée.

Article III.

La partie qui invoque la décision ou qui demande l'exequatur doit produire:

1°. une expédition de la décision réunissant les conditions nécessaires à son authenticité;

2°. les pièces de nature à établir que la décision est passée en force de chose jugée et, s'il y a lieu, qu'elle est devenue exécutoire;

3°. une copie authentique dûment légalisée de l'assignation de la partie qui a fait défaut à l'instance;

4°. une traduction des pièces énumérées ci-dessus, certifiée conforme d'après les règles admises par l'Etat dans lequel l'exequatur est demandé, sauf dispense de cette obligation par l'autorité compétente.

Article IV.

Les sentences arbitrales rendues dans l'un des Etats contractants et y ayant la même autorité que les décisions judiciaires seront reconnues et déclarées exécutoires dans l'autre Etat, si elles satisfont aux prescriptions des articles précédents, en tant qu'elles sont applicables.

Il en est de même pour les transactions judiciaires.

Article V.

Les dispositions de la présente Convention s'appliquent, quelle que soit la nationalité des parties.

Projet d'une Convention sur la faillite.

Article 1.

La déclaration de faillite prononcée dans l'un des Etats contractants par le tribunal compétent aux termes de l'article 2 est reconnue et produit ses effets dans l'autre Etat contractant de la manière et dans la mesure déterminées par les articles suivants.

Chaque Etat contractant a le droit de déclarer qu'il entend borner les effets du traité au cas où le débiteur est commerçant.

Si cette réserve a été faite, la faillite ne produira l'effet indiqué à l'alinéa 1er que si le juge du pays où cet effet est demandé reconnaît, d'après les règles applicables suivant son propre droit, que le débiteur est commerçant.

Article 2.

Pour qu'une faillite déclarée dans l'un des Etats contractants, produise ses effets dans l'autre, il faut qu'elle ait été déclarée par un tribunal de l'Etat où se trouve le principal établissement industriel ou commercial du débiteur ou, si cet établissement n'a pas à être pris en considération d'après la loi du pays où la faillite a été déclarée, par un tribunal de l'Etat où se trouve le domicile du débiteur; s'il s'agit d'une société ou association, il faut que la faillite ait été déclarée par un tribunal de l'Etat où se trouve le siège social statutaire établi sans fraude ni fiction.

La déclaration de faillite par un tribunal compétent aux termes du présent article empêche toute déclaration de faillite ultérieure après accomplissement des mesures de publicité prévues à l'article 8, alinéa 2.

Article 3.

La faillite déclarée dans l'un des Etats contractants par un tribunal autre que le tribunal compétent aux termes de l'article 2 ne bénéficie pas du présent traité.

Article 4.

Les effets de la faillite déclarée dans l'un des deux pays par un tribunal compétent aux termes de l'article 2 s'étendent au territoire de l'autre pays.

Le syndic peut, en conséquence, prendre toutes mesures conservatoires ou d'administration et exercer toutes actions comme représentant du failli ou de la masse. Il ne peut, toutefois, procéder à des ventes d'immeubles ou à des actes d'exécution forcée que si le jugement déclaratif de faillite a été revêtu de l'exequatur.

Article 5.

Le juge de l'un des Etats contractants doit accorder l'exequatur au jugement déclaratif de faillite prononcé dans l'autre Etat, dès qu'il est établi:

1. que la faillite a été déclarée par un tribunal compétent aux termes de l'article 2;

2. que la décision est exécutoire dans l'Etat où elle a été rendue;
3. que l'expédition qui en est produite réunit, d'après la loi de cet Etat, les conditions nécessaires à son authenticité;
4. que le débiteur a été légalement cité, représenté ou défaillant;
5. que le jugement déclaratif de faillite ne contient rien de contraire à l'ordre public et au droit public du pays d'exécution;
6. dans l'Etat ayant fait la déclaration visée à l'article 1er, alinéa 2 de la présente Convention, que le débiteur est commerçant.

Le juge doit examiner d'office si les conditions ci-dessus énumérées sont remplies.

L'existence des mêmes conditions est requise toutes les fois qu'en cas de contestation un tribunal d'un Etat contractant est appelé à reconnaître une faillite déclarée dans l'autre Etat.

Article 6.

La loi du pays où la faillite a été déclarée conformément à l'article 2 règle l'annulation des actes du débiteur par l'effet de la déclaration de faillite, ainsi que la non-opposabilité de ces actes à la masse.

Toutefois un Etat contractant peut, à l'égard de biens se trouvant sur son territoire, se réserver la faculté de ne pas reconnaître l'annulation ou la non-opposabilité à la masse au cas où la loi locale ne l'admettrait pas.

Article 7.

Le jugement homologuant le concordat après faillite, rendu dans un Etat contractant, sera reconnu dans l'autre Etat et y sera exécutoire moyennant exequatur lorsque, pour ce jugement, seront remplies les conditions énoncées à l'article 5 et qu'en outre les mesures de publicité prescrites par l'article 8 auront été accomplies avant la conclusion du concordat.

Article 8.

La faillite déclarée conformément à l'article 2 est publiée de la manière et sous les sanctions établies par la loi de l'Etat où cette faillite a été déclarée.

En outre, le jugement déclaratif de faillite est, à la diligence du syndic, publié dans les pays où le failli possède une succursale et dans ceux où le syndic se propose d'invoquer les effets de la faillite. Dans chaque pays cette publicité est faite en la forme prescrite par la loi territoriale et celle-ci détermine les conséquences du défaut de cette publicité à l'égard des biens qui s'y trouvent.

Article 9.

Dans toute faillite les créanciers étrangers qui sont les ressortissants d'un des Etats contractants, sont entièrement assimilés aux créanciers nationaux.

Article 10.

Les privilèges et droits réels sont, sous réserve des dispositions suivantes, régis par la loi du pays où se trouvent les immeubles ou les meubles qui en sont l'objet.

Le déplacement d'un meuble après la publication de la faillite est sans influence à cet égard.

Article 11.

Les privilèges généraux sont régis par la loi de la faillite déclarée conformément à l'article 2. Toutefois, les privilèges d'ordre fiscal sont régis par la loi de l'Etat sur le territoire duquel se trouvent les biens.

Article 12.

Les disposition qui précèdent ne font pas obstacle à ce que l'autorité judiciaire saisie applique les règles de droit international privé en vigueur dans son pays lorsqu'il s'agit de décider si une personne a titre à un droit réel déterminé et notamment si une femme a titre à un droit d'hypothèque légale sur les biens de son mari.

Il appartient toutefois à la loi de la situation d'établir les limitations qui seraient apportées, dans l'intérêt des tiers, à l'exercice des droits de préférence sur les biens du débiteur mis en faillite.

Article 13.

Les dispositions de l'article 6 sont applicables à l'annulation d'un acte constitutif d'un droit réel sur les biens du débiteur.

Article 14.

Lorsque, d'après les dispositions précédentes, la loi de la faillite est applicable aux privilèges et droits réels, ceux qui relèvent du droit maritime sont également soumis à cette loi.

Lorsque, d'après les dispositions précédentes, la loi de la situation est applicable, la loi du pavillon lui est substituée pour ce qui concerne les privilèges et droits réels sur les navires.

Article 15.

Le titulaire d'un privilège ou d'un droit réel peut exercer son droit devant l'autorité judiciaire du pays où se trouve le bien objet de ce privilège ou droit réel.

Le syndic de la faillite, déclarée conformément à l'article 2, reste en droit de faire rentrer dans la masse le reliquat subsistant après satisfaction des ayantsdroit visés à l'alinéa précédent.

Article 16.

La présente Convention s'applique aux faillites déclarées dans l'un des Etats contractants par le tribunal compétent d'après l'article 2, quelle que soit la nationalité du débiteur.

Article 17.

La présente Convention ne s'oppose pas à ce que chaque Etat contractant applique les mesures édictées par sa législation en vue d'assurer la continuation d'un service public dont est chargée une entreprise en faillite.

Sont, d'autre part, réservées les dispositions législatives exceptionnelles adoptées pour des raisons d'ordre public qui pourraient être prises pour la liquidation d'une entreprise déterminée.

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

K výkladu § 833 obč. zák.

Navrhovatel Dr. K. jest vlastníkem polovice domu čp. 804 na S. a jeho odpůrci inž. O. H. a F. H. vlastníky druhé polovice domu toho, v němž jest v přízemí uprázdněn byt. Spoluvlastníci se nemohou dohodnouti o pronajmutí bytu toho. Navrho-